

DATUM

AAN Commissie Milieu en Mobiliteit

VAN Gedeputeerde van Essen

DOORKIESNUMMER

BIJLAGE 1

ONDERWERP Beantwoording motie 62

Aanleiding

Bij de bespreking van het programmaplan Energietransitie op 29 januari 2020 is de motie 62 Warm(t)e ondersteuning door uw Staten aangenomen. In deze motie verzoekt u GS om gemeenten actief te ondersteunen bij het in beeld brengen van de warmtevraag- en aanbod en bij de warmtevisie. In dit memo informeer ik u graag hoe uitvoering wordt gegeven aan deze motie en op welke wijze het programma Energietransitie gemeenten ondersteunt bij de warmtetransitie.

Landelijke context

In het klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt over de plannen die gemeenten en regio's op moeten stellen om de warmtetransitie vorm te geven. Afgesproken is dat alle gemeenten, samen met betrokkenheid van stakeholders, uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte hebben opgesteld. In deze transitievisie warmte legt de gemeenteraad een realistisch tijdspad vast waarop wijken van het aardgas gaan. Voor de wijken waarvan de transitie vóór 2030 gepland is, dienen de potentiële alternatieve energieinfrastructuren (all electric, (type) warmtenet etc.) bekend te zijn. Daarnaast is afgesproken dat overheden in regionale programma's samenwerken aan de Regionale Energiestrategieën (RES). In Nederland zijn er 30 RES-regio's waarin het regionale aanbod voor de periode tot 2030 wordt uitgewerkt ten aanzien van elektriciteit en warmte. Onderdeel van deze RES is de regionale structuurvisie warmte (RSW). Hiermee moet per RES inzicht worden geboden in de beschikbare duurzame warmtebronnen en de warmtevraag op regionaal niveau. Deze regio's dienen op 1 juli 2021 een RES 1.0 te hebben vastgesteld.

De transitievisies en de regionale structuurvisies zullen op elkaar afgestemd moeten zijn. Dit vraagt om een adaptief en iteratief proces. Voor de RES is voor elke twee jaar een herijking van de aanpak afgesproken en voor de gemeentelijke transitievisies een actualisatie elke 5 jaar.

Regionale Structuurvisie Warmte

In de provincie Utrecht wordt in drie RES-regio's samengewerkt aan de regionale structuurvisie warmte (RSW). Voor de diverse RES-regio's zijn hiervoor onderzoeken uitgevoerd naar de bronnen voor warmte. Met name daar waar het gaat om de relatief grotere bronnen (geothermie, aquathermie en biogas) wordt vanuit het programma Energietransitie van de provincie expertise geleverd. Voor diverse bronnen lopen op dit moment potentieonderzoeken (aquathermie, geothermie, biogas) voor de gehele provincie. De resultaten hiervan zijn naar verwachting in het voorjaar van 2021 (met uitzondering van geothermie) beschikbaar en als input voor de RSW.

Transitievisies warmte (en wijkuitvoeringsplannen)

Het klopt dat niet alle gemeenten zelf de deskundigheid in huis hebben om de warmtevisies op te stellen en het is daarom begrijpelijk dat motie 62 GS oproept gemeenten hierbij te ondersteunen. Inmiddels is er vanuit de

rijksoverheid budget beschikbaar gesteld¹ aan de gemeenten voor het opstellen van de transitievisie warmte. Hierdoor zijn gemeenten zelf in staat geweest om externe expertise in te huren. Uit een inventarisatie onder Utrechtse gemeenten komt het beeld naar voren dat de meeste Utrechtse gemeenten de transitievisie warmte goed in beeld hebben en hier mee aan de slag zijn. De meeste gemeenten zijn op dit moment in de verkennende fase en geven aan de transitievisie warmte in de loop van 2021 gereed te hebben. De verwachting is dat het opstellen van deze visie voor het overgrote deel van de gemeenten geen problemen zal opleveren.

Waar de verwachting is dat de gemeenten de transitievisies tot een goed einde gaan brengen, vergt de vervolgstap ná deze visies een hoop van gemeenten. Daarom is een ambtelijke inventarisatie gedaan welke knelpunten gemeenten verwachten en de ondersteuning die ze hierbij vanuit de provincie nodig hebben. Zo spelen er bij gemeenten veel vragen met betrekking tot de organisatie van de regiefunctie in de uitwerkings- en uitvoeringsfase. Hoe moeten gemeenten de eerste stappen zetten met wijken (o.b.v. de wijkuitvoeringsplannen)? Hoe voeren ze de regie op de eerste aardgasvrije wijken en zorgen ze er voor dat iedereen mee kan doen? Gemeenten geven daarbij bijvoorbeeld aan aanvullende expertise en ondersteuning te kunnen gebruiken bij het organiseren van de warmteketen voor een nieuw warmtenet (welke rol heeft de gemeente, welke stappen zouden ze hiervoor moeten nemen, hoe werf je een leverancier, wat is de impact van de nieuwe warmtewet). Ook wordt aangegeven dat deskundigheid op het gebied van communicatie en participatie naar inwoners van waarde kan zijn. De grote uitdaging ligt er in om deze eerste concrete stappen richting aardgasvrije wijken te gaan zetten. De provinciale ondersteuning van gemeenten vraagt maatwerk aansluitend bij behoeften van gemeenten. Ook wordt ingezet op het ontwikkelen van kennis en het breder delen van deze kennis en ervaringen. Tot slot wordt ondersteuning geboden aan concrete gemeentelijke projecten die inzetten op een transitie naar aardgasvrije wijken.

Zo worden met gemeente Utrechtse Heuvelrug de verschillende opties verkend die gemeente heeft in het aanleggen van een nieuw kleinschalig warmtenet, hoe je dit organiseert en welke stappen hiervoor genomen moeten worden. Bij gemeente Veenendaal worden de opties onderzocht voor het benutten van bodemenergie (in relatie tot de drinkwatervoorziening). Daarnaast wordt gewerkt aan kennisdeling tussen de gemeenten op het gebied van aardgasvrije wijken (bijvoorbeeld via online kennisbijeenkomsten, en via de [energiewerkplaats](#)). Tenslotte kunnen gemeenten per 1 oktober via de subsidieverordening (USET) worden ondersteund bij projecten gericht op verduurzamen van de warmtevoorziening. Voor de ondersteuning van gemeenten bij de aardgasvrije transitie is circa € 600.000 per jaar beschikbaar vanuit het programma energietransitie.

Inclusiviteit is een belangrijk thema in de warmtetransitie dat nadrukkelijk terugkomt in de hulpvragen van gemeenten. Er is ondersteuning nodig bij het vormgeven van succesvolle participatieaanpakken, communicatie/campagnes, collectieve oplossingen en deelname van huishoudens met kleine beurzen. Vanuit de aanpak Inclusieve Energietransitie wordt gemeenten extra ondersteuning geboden op dit thema, bijvoorbeeld met innovatieve financieringsconstructies. Een voorbeeld van zo'n innovatie is de samenwerking met de Economic Board Utrecht aan de ontwikkeling van de gebouwgebonden verduurzamingsdienst. Een eerste pilot hiermee vindt plaats in de gemeente Amersfoort. Als de woning wordt verkocht gaat de dienst over op de volgende eigenaar. De pilot wordt ook landelijk (BZK) nauw gevolgd.

Programma aardgasvrije wijken

Vanuit de Rijksoverheid is in 2018 het programma aardgasvrije wijken gestart, waarbij de eerste ervaringen worden opgedaan hoe deze complexe warmtetransitie in de praktijk te brengen. In Nederland zijn 27 wijken aan de slag (waaronder Utrecht Overvecht) en zijn 19 nieuwe wijken geselecteerd. Voor de meest recente ronde proeftuinen zijn er vanuit de provincie Utrecht zeven aanvragen ingediend (Amersfoort, De Bilt, Leusden, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Zeist). Op 26 oktober jl. is bekend geworden dat er in deze ronde helaas geen geselecteerde wijken in de provincie zijn gelegen². Samen met gemeenten wordt een evaluatie gedaan om te kijken wat er in een volgende ronde beter/anders gedaan kan worden en hoe de provincie daar in zou kunnen ondersteunen. Daarnaast zijn we met deze gemeenten in gesprek om er voor te zorgen dat deze wijken niet 'stil komen te vallen'. Tenslotte onderzoeken we de mogelijkheden voor alternatieve financiering voor deze wijken (bijv. Europese subsidies of andere financiering van het Rijk).

¹ elke gemeente heeft € 212.000 ontvangen (december circulaire 2019) voor het opstellen van een transitievisie warmte

² van de 71 aanvragen zijn 19 proeftuinen toegekend (voor circa 100 miljoen subsidie)